

Asia: D6L56D3-22

Kansallinen raportti - YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisen määräaikaistarkastelun (UPR) neljäs tarkastelukierros

Lausunnonantajan lausunto

1. Miten edellisen UPR-tarkastelun suositusten täytäntöönpano on onnistunut ja mitä täytäntöönpanotoimia olisi hyvä raportissa tuoda esille?

-

2. Mitkä ovat sellaisia yleisempiä ihmisoikeuksiin liittyviä teemoja, joissa Suomi on onnistunut tai jotka kaipaavat lisähuomiota?

Miesten ja poikien tasa-arvo-ongelmien huomioiminen on asia, johon Suomessa pitäisi panostaa. Suomen tulisi myös yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa nostaa tätä teemaa vahvasti esille kansainvälisillä foorumeilla, etenkin EU:ssa ja YK:ssa. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ei voida toteuttaa, tai edes edistää, jos miesten ja poikien oikeuksia ei vahvisteta merkittävästi nykyisestä ja jos miehiin ja poikiin kohdistuvasta sukupuolisyrynnästä ei tehdä loppua.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus molempiin vanhempiinsa. Lapsella on tämä oikeus myös hänen vanhempiansa erottua. Vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä kuuluu vanhemmille yhteisesti. Suomessa, kuten monissa muissakin maissa, lapsen oikeus isäänsä jää valitettavan usein toteutumatta. Vaikka tasa-arvosta puhutaan Suomessa paljon ja vanhemmuuden yhdenvertaisuutta korostetaan vanhemmuuteen liittyvistä velvollisuuksista, kuten elatusvelvollisuudesta, puhuttaessa, ei ole ollenkaan selvää, että Suomessa lapsi saisi edes tavata tai tuntea isäänsä. Lainsäädännön uudistushankkeet, kuten isyyslain uudistaminen, eivät ole tehneet loppua tästä ihmisoikeusongelmasta. Suomessa lapsia pidetään lähtökohtaisesti edelleen naisen oikeutena ja äidin omaisuutena. Läsnä olevien isien korvaamattoman tärkeää merkitystä lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle ei ole Suomessa haluttu tunnustaa, eikä isyyttä pidetä samassa arvossa kuin äitiyttä.

Menneisyyteen jämähtänyt lainsäädäntö, jossa ei ole osattu hyödyntää tieteellistä ja teknologista kehitystä, kuten dna-testauksen tarjoamia mahdollisuuksia, on lapsen oikeuksien ja aidosti

yhdenvertaisen vanhemmuuden tiellä oleva muuri. Sosiaaliviranomaisten ja tuomioistuinten asennemaailma on niin ikään modernisoinnin tarpeessa. Valtaosa lähivanhemmuuksista myönnetään äideille, ja etävanhemman asemaan joutuneen isän vieraannuttamiseen lapsistaan esimerkiksi sovituista tapaamisista kieltäytymällä ei Suomessa puututa millään tavoin.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa todetaan, että kaikki ihmiset syntyvät tasavertaisina ja ovat tasavertaisia lain edessä. Samassa hengessä myös Suomen perustuslaissa säädetään yhdenvertaisuudesta lain edessä. Miesten ja poikien kohdalla tasavertaisuus lain edessä ei ole koskaan toteutunut Suomessa. Meillä on runsaasti lainsäädäntöä, joka on miehiä ja poikia sukupuolen perusteella syrjivää. Asevelvollisuuslaki ja tasa-arvolaki ovat tästä lainsäädännöllisestä sukupuolisyrynnästä silmiinpistävimät esimerkit. Vain miehiä koskeva asevelvollisuus, jossa mies voidaan pakottaa palvelukseen vankeusrangaistuksen uhalla, on mitä räikeintä sukupuolisyryntää. Jopa rikoslaista löytyy sukupuolitettua säädöstä, eli kevyemmin rangaistavaksi säädetty henkirikos, lapsensurma, josta voidaan tuomita vain nainen. Niin kauan kuin lainsäädäntö on Suomessa miehiä ja poikia sukupuolen perusteella syrjivää, ei Suomella ole oikein eväitä esiintyä kansainvälisillä foorumeilla minään tasa-arvon mallimaana tai saarnata tasa-arvoasioista muille maille.

Valitettavasti edes puolustuskyvyttömimmät, eli vastasyntyneet poikavauvat eivät nauti Suomessa tasa-arvoisista ihmisoikeuksista, sillä poikavauvojen sukupuolielinten silpominen ei-lääketieteellisistä syistä on Suomessa edelleen sallittua. Vaikka lapsen oikeuksien kansainvälinen sopimus selvästi velvoittaa Suomen suojamaan lapsia kaikelta väkivallalta ja poistamaan lasten terveydelle haitallisia perinteisiä tapoja, ei poikien silpomisperinteeseen ole puututtu millään tavoin.

Lainsäädännön muuttaminen sukupuolineutraaliksi on välttämätöntä, jotta kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja suomalaisen lainsäädännön sisältämät ihmis- ja perusoikeudet voisivat todella toteutua Suomessa. Viranomaistoiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei tasa-arvoasioista tehdä mitään ennakkoluuloisia tai ideologisia oletuksia, vaan arvioidaan asioita aina tasapuolisesti mies- ja naisnäkökulmasta. Etenkin heikoimmassa olevien, kuten lasten, oikeuksia on puolustettava silloinkin, kun se vaatii perinteisten ajattelumallien ja tapojen hylkäämistä.

Huolestuttavinta Suomen tilanteessa on se, ettei tulevaisuus näytä yhtään sen valoisemmalle. Etenkin poikien ja nuorten miesten tilanne on Suomessa vuosi vuodelta synkempi. Koulutuksen epätasa-arvoisuus on Suomessa OECD-maiden suurinta. Syrjäytyneistä valtaosa on nuoria miehiä. Suomessa tarvitaan poika- ja mieserityisiä toimia, jotka vastaavat niihin erityistarpeisiin, joita pojilla ja miehillä on. On myös tärkeää antaa tukea poika-, mies- ja isätyötä tekeville kansalaisjärjestöille ja hyödyntää niiden osaamista ja asiantuntemusta ihmisoikeuksien edistämisessä.

3. Vapaamuotoiset kommentit (esimerkiksi raporttiluonnoksesta)

-

Erno Juuso
Miesten tasa-arvo ry